

NÁVRH

Stanovisko

Rady pro výzkum, vývoj a inovace k návrhu programu výzkumu, experimentálního vývoje a inovací Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy „Národní program udržitelnosti II“

I. Způsob předložení návrhu

Návrh programu výzkumu, experimentálního vývoje a inovací byl předložen Radě pro výzkum, vývoj a inovace (dále jen „Rada“) Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy ke stanovisku s odkazem na § 5 odst. 2 zákona č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací, ve znění zákona č. 110/2009 Sb.

II. Způsob projednání návrhu

Zpravodajem k návrhu programu byl prof. Tomáš Jungwirth, Ph.D.

Návrh programu byl projednán na 270. zasedání Rady dne 24. února 2012

III. Soulad se zákonem o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací

Rada hodnotí náležitosti návrhu programu ve smyslu § 5 odst. 2 zákona č. 130/2002 Sb. na nové programy výzkumu, experimentálního vývoje a inovací takto:

Identifikační údaje

- Název programu je „**Národní program udržitelnosti II**“ (dále jen „Program“)
- Rada přiděluje Programu pro účely evidence v informačním systému výzkumu, experimentálního vývoje a inovací identifikační kód „**LQ**“.
- Poskytovatelem účelové podpory Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen „MŠMT“)

Členění na podprogramy – Program není členěn na podprogramy.

Termín vyhlášení a doba trvání – doba trvání Programu je stanovena na 5 let od roku 2016 do roku 2020. Podpora je poskytována na řešení jednoho projektu v délce trvání 5 let. Program bude vyhlášen poprvé v roce 2014 se zahájením poskytování podpory v roce 2016.

Celkové výdaje a výdaje z veřejných prostředků na uskutečnění Programu v jednotlivých letech – jsou uvedeny, výše plánovaných výdajů bude činit celkem 12 760 000 tis. Kč, z toho **výdaje ze státního rozpočtu budou činit celkem 6 380 000 tis. Kč.** (z toho v jednotlivých letech: 1 100 000 tis. Kč v roce 2016, 980 000 tis. v roce 2017, 1 000 000 tis. Kč v roce 2018, 1 300 000 tis. v roce 2019 a 2 000 000 tis. Kč v roce 2020.)

Nejvyšší povolená míra podpory – poskytovatel uvádí, že míra podpory, stanovená jako procento uznaných nákladů projektu, bude vypočtena pro každý projekt samostatně podle Rámce Společenství pro státní podporu výzkumu, vývoje a inovací (dále jen „Rámec“). Její maximální hodnota nepřekročí limity z celkových uznaných nákladů stanovené uvedenými předpisy.

Povinný podíl neveřejných prostředků v rozmezí přibližně od 30 do 60 % (dle výše přiznané podpory), které musí příjemce a další účastníci projektu společně vynaložit na realizaci

projektu, by měl přispět k dosažení dostatečné motivace k efektivnímu využití podpory při realizaci projektu a k efektivnímu uplatňování práv k výsledkům a k implementaci dosažených výsledků v praktických aplikacích.

Minimální podíl spolufinancování projektu není pevně stanoven s ohledem na možnost zastoupení všech kategorií výzkumu, možnosti účasti výzkumných organizací a maximální povolené míry podpory pro základní výzkum. V případě aplikovaného výzkumu a experimentálního vývoje jsou limity pro stanovení nejvyšší míry podpory pro jednotlivé kategorie příjemců a dalších účastníků v souladu s Rámcem.

Specifikace cílů – uvedena, v rámci Programu je definován 1 hlavní a 1 dílčí cíl.

Odůvodnění cílů – uvedeno.

Srovnání se současným stavem v České republice a v zahraničí – uvedeno.

Očekávané přínosy – jsou uvedeny souhrnně za celý program

Požadavky na prokázání způsobilosti uchazečů – uvedeny.

Náležitosti materiálu do vlády – materiál obsahuje obálku, návrh usnesení a předkládací zprávu a přílohu.

IV. Soulad s Rámcem Společenství pro státní podporu výzkumu, vývoje a inovací (Úřední věstník Evropské unie 2006/C 323/01)

Rada není oprávněna posuzovat návrh Programu z pohledu slučitelnosti veřejné podpory na Program vynaložené se společným trhem Evropského společenství. Je ovšem oprávněna posoudit, zda při přípravě návrhu Programu byla ze strany poskytovatele – předkladatele respektována ustanovení a požadavky Rámce.

Kategorizace charakteru výzkumu (dle Článku 2.2 Rámce) – řešené projekty budou zaměřeny na podporu projektů jak základního, tak aplikovaného výzkumu a částečně i experimentálního vývoje.

Předpokládaný počet příjemců a jejich předpokládané zařazení do kategorií (dle Článku 2.2 Rámce) – není uveden.

Motivační účinek (dle Článku 6 a článku 1.3.4 Rámce) – uveden.

Předpoklad aplikace blokových výjimek podle Nařízení Komise (ES) č. 800/2008¹ – Projekty zařazené do programu podléhají oznamovací povinnosti podle obecného nařízení o blokových výjimkách, neboť překračují individuální prahovou hodnotu pro oznamovací povinnost o podpoře výzkumných a vývojových projektů.

V. Souhrnné věcné zhodnocení návrhu Programu Radou

1) Obecně k materiálu

Program je určen pro zajištění udržitelnosti velkých projektů výzkumu, vývoje a inovací po ukončení jejich financování z prostředků ze strukturálních fondů. Po dobu pěti let po ukončení projektů budovaných ze strukturálních fondů bude Evropská komise sledovat, zda infrastruktura pořízená ze strukturálních fondů slouží ke stanovenému účelu, tj. zda je udržitelná. Program má přispět k udržitelnosti projektů v počáteční fázi, než se ustanoví jiné mechanismy financování.

¹ Nařízení Komise (ES) č. 800/2008 ze dne 6. srpna 2008, kterým se v souladu s články 87 a 88 Smlouvy o ES prohlašují určité kategorie za slučitelné se společným trhem (obecné nařízení o blokových výjimkách)

Finanční prostředky na realizaci Programu v letech 2016 až 2020 budou hrazeny z výdajů státního rozpočtu ČR na VaVaI prostřednictvím rozpočtové kapitoly MŠMT a budou poskytovány jako účelová podpora vybraných projektů podle ustanovení § 4 odst. 1 písm. b) zákona č. 130/2002 Sb.

Program bude mít příznivý dopad na podnikatelské prostředí v České republice, neboť provoz a obnova velkých infrastruktur pro výzkum je náročná na technologickou vyspělost průmyslových podniků, které jsou do tohoto procesu zapojeny. Program ovlivní podnikatelské prostředí v ČR rovněž zvýšením objemu excelentních výsledků výzkumu, transferovatelných také díky průmyslovým klastrům, které se okolo velkých infrastruktur výzkumu vytvořily, a to v synergii s OPPI v gesci Ministerstva průmyslu a obchodu. Výchova odborníků nejen pro výzkum, ale i pro průmyslové inovace, využívání nových excelentních znalostí pro inovace a vytváření průmyslových klastrů jsou další způsoby, jakými tato zařízení podporují konkurenceschopnost regionu, ve kterém se nacházejí.

Připomínka: Rada trvá na tom, aby byl dodržen původní účel programu, tj. zajištění udržitelnosti Center vybudovaných v rámci v prioritní ose 1 a 2 programu OP VaVpI, k jejichž udržitelnosti se Česká republika zavázala. V případě nesplnění tohoto závazku se Česká republika vystavuje nebezpečí vrácení vynaložených prostředků strukturálních fondů. **Tato připomínka je zásadní.**

2) K části: Cíle programu

Hlavním cílem programu je zajištění dlouhodobě udržitelného financování center vybavených moderní, často jedinečnou infrastrukturou, produkujících v mezinárodním měřítku vynikající výsledky výzkumu, včetně výsledků aplikovatelných v praxi, vytvářejících silná strategická partnerství s prestižními výzkumnými pracovišti (soukromými i veřejnými) v ČR i zahraničí, která přispívají k větší integraci českých VaV týmů s předními mezinárodními výzkumnými organizacemi a evropskými výzkumnými infrastrukturami a která přispějí k rozvoji lidských zdrojů ve výzkumu prostřednictvím doktorských studijních programů a přilákáním kvalifikovaných výzkumníků z ČR i ze zahraničí.

Dílčím cílem programu je podpořit spolupráci výzkumných organizací, mezinárodní spolupráci ve VaVaI, mobilitu výzkumných pracovníků (zejména mezinárodní mobilitu), vzdělávání studentů a rozvoj vysoce kvalifikovaných pracovních sil.

Připomínka: Takto pojaté cíle Programu jsou velice obecné a následující text Programu je pouze doplňující, protože uvádí, že cíle Programu vyplývají z poslání Programu a popisuje charakteristiku velkých infrastruktur tak, jak je uvedena v zákoně č. 130/2002 Sb. Rada doporučuje upravit formulaci cílů Programu tak, aby cíl skutečně odpovídal poslání programu i vynaloženým prostředkům z veřejných prostředků.

3) K části: Očekávané výsledky programu

Poskytovatel v návrhu Programu uvádí, že očekávané výsledky a přínosy jednotlivých projektů musí odpovídat očekávaným výsledkům a přínosům Programu a jsou předmětem hodnocení podle Metodiky hodnocení výsledků výzkumných organizací a hodnocení výsledků ukončených programů, popř. jiné metodiky schválené vládou ČR a platné v den vyhlášení programu a podle indikátorů stanovených poskytovatelem pro program, které zahrnují současně i povinné indikátory sledované Evropskou komisí v rámci udržitelnosti.

Dále je uvedeno, že z Programu mohou být podporovány pouze projekty, které odůvodněně předpokládají dosažení nových výsledků, které byly v průběhu řešení projektu vytvořeny a uplatněny některým ze zaměstnanců příjemce nebo výzkumným pracovníkem využívajícím služby velké infrastruktury: článek v odborném periodiku, odborná kniha nebo odborná

kapitola, resp. kapitola v odborné knize, článek ve sborníku, přidělený patent nebo jiný výsledek chráněný podle zvláštních právních předpisů, jiný/další aplikovaný výsledek.

Připomínky:

- Protože Program je koncipován jako Program nejen základního, ale i aplikovaného výzkumu a experimentálního vývoje, měla by zde být uvedena kritéria, podle kterých bude vyhodnocován jako úspěšný či neúspěšný tak, aby vyhodnocení Programu bylo jednoznačné.
- Je třeba upřesnit, kdo bude skutečně prioritně podporován z Programu, zda ten, kdo dosahoval a dosáhne nových výsledků, nebo ten, kdo vykázal výpadek příjmů (na str. 4 se uvádí: „*V tomto programu mohou být podporovány pouze projekty, které odůvodněně předpokládají dosažení nových výsledků VaV . . .*“ a na str. 5 se uvádí: „*Navrhovaný program zohledňuje rizika výpadku příjmů vybraných velkých nově zbudovaných center VaV z důvodu výpadku ostatních zdrojů financí mimo státní rozpočet i rizika spojená s potenciální nižší výší prostředků na výzkum a vývoj ve státním rozpočtu.*“).

4) K části: Očekávané přínosy a dopady

V návrhu programu je konstatováno, že hlavním přínosem Programu je přechod k systémovému přístupu k financování projektů velkých infrastruktur. Program vytvoří podmínky pro zvýšení kvality výzkumu, vývoje a inovací, prováděných v České republice a pro produkci nových znalostí.

Připomínka: Rada požaduje tento bod přepracovat. Přechod k systémovému financování je cestou k přínosům Programu, nikoliv přínosem samotným.

5) K části: Celkové výdaje programu

Celkové výdaje jsou na období trvání programu rozvrženy v souladu s předpokládaným postupným zahajováním řešení jednotlivých projektů, ve vazbě na délku projektů a způsobu přiznávání výše podpory. Podíl výdajů státního rozpočtu na celkových výdajích reflektuje očekávanou průměrnou míru podpory v programu ve výši 50 %. Tato očekávaná průměrná míra podpory vychází z podmínek programu a dále ze skutečnosti, že je program zaměřen na podporu projektů jak základního, tak aplikovaného výzkumu a částečně i experimentálního vývoje a podléhá nejen zákonu, ale také Rámci a obecnému nařízení o blokových výjimkách.

Celkové plánované výdaje budou činit 12 760 000 tis. Kč, z toho výdaje ze státního rozpočtu 6 380 000 tis. Kč.

Připomínky:

- Program nerespektuje závazek ČR týkající se udržitelnosti projektů OP VaVpI - Celkový součet prostředků definovaných na podporu Center v rámci NPU I a NPU II činí 2,5 mld. Kč ročně. Tato částka odpovídá v minulosti přijatému závazku ČR vůči EK směrem k udržitelnosti projektů OP VaVpI. V navržených programech se však předpokládá podpora udržitelnosti výzkumných infrastruktur a projektů financovaných i z jiných zdrojů. Tímto nelze výše zmíněný závazek zajistit.
- Program předpokládá výdaje ze státního rozpočtu v částce celkem 6,38 mld. Kč z kapitoly poskytovatele od roku 2016. O Programu nelze jednat bez alespoň rámcové představy o základních parametrech návrhu výdajů na VaVaI ze státního rozpočtu za horizontem roku 2015.

- Doporučujeme doplnit materiál pro jednání vlády indikativním seznamem předpokládaných oprávněných projektů.

6) K části: Způsobilost a uznané náklady projektů

Účelová podpora bude poskytována na úhradu způsobilých nákladů projektů velkých infrastruktur v souladu se zákonem č. 130/2002 Sb. a Rámcem.

7) K části: Forma, míra a výše podpory

Míra podpory, stanovená jako procento uznaných nákladů projektu, bude vypočtena pro každý projekt samostatně podle Rámce. Její maximální hodnota nepřekročí limity z celkových uznaných nákladů stanovené uvedenými předpisy.

Povinný podíl neveřejných prostředků v rozmezí přibližně od 30 do 60 % (dle výše přiznané podpory), které musí příjemce a další účastníci projektu společně vynaložit na realizaci projektu, by měl přispět k dosažení dostatečné motivace k efektivnímu využití podpory při realizaci projektu a k efektivnímu uplatňování práv k výsledkům a k implementaci dosažených výsledků v praktických aplikacích.

Minimální podíl spolufinancování projektu není pevně stanoven s ohledem na možnost zastoupení všech kategorií výzkumu, možnosti účasti výzkumných organizací a maximální povolené míry podpory pro základní výzkum v souladu s obecným nařízením o blokových výjimkách.

V případě aplikovaného výzkumu a experimentálního vývoje jsou limity pro stanovení nejvyšší míry podpory pro jednotlivé kategorie příjemců a dalších účastníků v souladu s Rámcem.

8) K části: Příjemci podpory

Každý projekt bude mít pouze jediného příjemce podpory. Příjemcem podpory může být výlučně výzkumná organizace v souladu se zákonem č. 130/2002 Sb. a Rámcem, která řeší projekt samostatně nebo ve spolupráci s dalšími účastníky projektu. Dalšími účastníky projektu může být jak další výzkumná organizace, tak podnik zabývající se výzkumem, který je právnickou osobou, který podle Přílohy 1 Nařízení Komise (ES) č. 800/2008 vykonává hospodářskou činnost a který se podílí na řešení projektu.

9) K části: Prokázání způsobilosti uchazeče

V návrhu Programu poskytovatel uvádí, že uchazeč je povinen prokázat svoji způsobilost k řešení navrhovaného projektu podle § 18 zákona č. 130/2002 Sb. Uchází-li se o řešení jednoho projektu více uchazečů, vztahuje se povinnost prokázat svoji způsobilost na všechny tyto uchazeče.

VI. Vztah návrhu Programu k Národní politice výzkumu, vývoje a inovací České republiky na léta 2009-2015

Rada hodnotí soulad a vztah návrhu Programu s Národní politikou výzkumu, vývoje a inovací České republiky na léta 2009-2015 takto: Program je v souladu s Národní politikou výzkumu, vývoje a inovací České republiky na léta 2009-2015.

VII. Připomínky a doporučení

Rada požaduje zohlednění jednotlivých připomínek uvedených v části V. stanoviska. Jedná se o připomínky k celkovým výdajům, k předpokládanému počtu příjemců a jejich předpokládanému zařazení do kategorií (dle Článku 2.2 Rámce) a k cílům programu.

Zejména pak Rada požaduje zohlednit připomínku k očekávaným výsledkům a přínosům Programu.

Další připomínky:

- Program neodlišuje jasně samotné velké infrastruktury (definováno v § 2 odst. 2 písm. f) zákona č. 130/2002 Sb.) a projekty VaVpI center obsahující velké infrastruktury;
- navržený způsob předkládání a hodnocení projektů do NPU II je značně problematický, místy obsahuje vnitřní rozpory (Například materiál předpokládá, že mezi předpoklady způsobilosti uchazeče o podporu je doložení dokumentu o ukončení realizace projektu ze strukturálních fondů na s. 10, to však automaticky znamená, že žádosti o projekty ukončené v na konci roku 2015 bude možné podávat nejdříve v roce 2016 a reálně zahájit čerpání podpory pravděpodobně až od roku 2017, čímž vzniká roční mezera ve financování);
- Program předpokládá zahrnutí velkých výzkumných infrastruktur v Praze, současně však deklaruje, že se jedná o udržitelnost projektů center excellence, které nebyly v Praze realizovány;
- doporučuje se využít pro vstupní hodnocení v nejvyšší možné míře již předložených a schválených vědeckých projektů Center a zaměřit se zejména na management, zajištění lidských zdrojů a na to, zda finanční část projektu je v souladu s původním záměrem;
- doporučujeme doplnit do předkládací zprávy komentář nad tabulkou 1 z předkládací zprávy NPU I „Nejedná se však o prostředky nad rámec výdajů státního rozpočtu na VaVaI, neboť jde pouze o přesun prostředků v současné době vyčleněných na kofinancování operačních programů v působnosti MŠMT,“.

Rada dále doporučuje, aby MŠMT sjednotilo formát materiálu pro jednání vlády s návrhem Národního programu udržitelnosti I, který je Radě předložen společně.

VIII. Závěr

Rada

- 1) doporučuje poskytovateli předložit návrh programu vládě po zapracování výše uvedených připomínek,
- 2) doporučuje vládě materiál schválit ve znění se zapracovanými připomínkami.

V Praze dne 24. února 2012